

Koppány Zsolt

MERT MAJD MEGVIGASZTALJÁK ŐKET?

(Filmnovella, 2. rész)

14

A csepeli HÉV-en. Gyuri és Kreuz a menet-irány szerinti jobb oldalon ülnek. Kibámulnak az ablakon. A vonat nagy robajjal zuhog a lejtőn. Beérnek a hajdani községbe. Mint az elhagyott tanyák, száraz kőrök közt, elszórtan állnak a házak, van, amelyik már csak tétel, van, amelyik végleg a porba hullt. Nappali sötétség. Szent Imre tér. Lekászálódnak. Gyuri mackósan lépeget, Kreuz határozottan, mint egy katonatiszt. Átvágnak egy grundon. A valamikori Szent János utca, ama Nepomukiról elnevezve. Csepel Művek. A hatalmas gyár, mint megrabolt, szürke mauzóleum, mered. Betonkerítés. Mögötte elfeketedett ablakok sora. Csönd. Fakerítés. Belökik a bedagadt kaput. Jobbra, vaskos betonkockán műanyag kuka. Buja természet. Olajfa, akácok, rózsabokrok, így, téli álmutat aludva is lenyűgöző. - A Mama mindene ez a kert volt. - Kreuz kulcsokkal bibelődik. A ház hosszan nyúlik, mint a régi falusi házak, de már csak a hátsó vége lakható. Elöl embermagasságú vályogrom. Két szoba, méternyi széles, ám öt méter hosszú konyha, végében függönnyel leválasztott rész - a mosdó. Lavór, elhasznált szappanok, tükrös szekrényke, tárványitva, Figaró-arcvizes üveg. Olyan robaj, mint földrengéskor. Gyuri rohan ki először.

- Attila, gyere már! Leomlott a fél tető!

Kreuz is kirohan. Valóban. Az udvar közepén több köbméternyi tetőcserép. Főlnéz. Cseréplécek merednek csupaszul. - Na, már csak ez hiányzott. Most mi a frászt csináljak?

Gyuri nem szól semmit, válogatni kezdi a cse-repeket. Sok még megmenthető. Kreuz fölmá-szik a padlásra, a rozoga létrán. Az egyik sarokban halom cserép. Vadonatújak. Nagyot só-hajt. Drót is kerül.

Ha valaki főlnéz, nem lát semmit. Ál a tető. A törmelék a szemközti grundon magasodik. Kreuz és Gyuri egymáson nevetnek. Úgy néznek ki, mint a kéményseprők. - Na, ha ezt megveszi valaki, az festi magát.

- Már megint a pesszimizmusod. Nem kell előleget venni a bajból.

Kreuz legyint. Rágyújt.

Gyuri a falakat fürkészi. A repedésekbe dugja ujját.

- Csak össze ne dőljön! Nincs alapja, mi?

- Nincs. A múlt században épült. Az első rész vályogból, ez már téglá, amolyan szedett-vedett.

- El kell adni, minél hamarabb. Akár fillérekért. Mert a végén még neked kell fizetned, hogy elhordják innen, mint hulladékot.

- Az nem érdekes. A teleknek van itt értéke. Valamennyi. A ház, az túró.

Nagy és sűrű csapásokkal porolják egymás ruháját.

- Te Gyuri, mit jelent szerinted a Szeretet Himnuszában a tükör által homályosan, meg a színről színre...?

- Hát... Szent Pál apostol itt arra céloz, hogy amíg gyermek volt, addig tükör által...

- ... homályosan. Színről színre. Te tudtad, hogy két Bergman-filmnek is ez a címe? Nem lehet véletlen!

- Nem... ez látod, eszembe se jutott. Pedig hányszor láttam...!

- Kiviszlek a temetőbe.

- Elek még - nevet Gyuri.

- Csak hiszed, barátom. Na, induljunk, mert nyakunkba szakad az este.

Csepeli temető. Jobbról két parkoló autó. Amolyan őrház, apró téglapépület. Kutya hempereg. Macska nyújtózik. Öregember ül egy sámlin, szájában pipa. - Adjisten - köszön-ti Kreuzot. - Régen nem láttam.

- Nem volt időm, Jóska bátyám. Megnézzük apámat.

- Csak menjenek.

A temető főutcája. Égmagas jegenyesor. Ravatalozó. Kreuz odakapja a fejét, ahol a bal oldali ajtó megnyílik. - Itt volt főravatalozva... - hangja elcsuklik. Gyuri megveregeti a vállát. A sír. KREUZ FRIGYES - ÉLT 66 évet. Ennyi. A síron súlyos kölap. Piros bogarak rohangálnak. Kreuz rezzenéstelen arccal nézi a követ. Mintha megmozdulna! Hátralép. Gyuri is félreugrik. - Megmozdult! Láttad?

- Nem figyeltem.

- De hát megijedtél!
 - Tóled. Hogy rálépsz a lábamra. Nagyon fáj a lábujjam...
 - Ne őrjts meg.
 -Tényleg fáj. Meghúzhattam. Nem szabadna annyit badiznom.
 - Tényleg, minek neked a testépítés?
 - Mert, mint tudod, ép testben...
 - ... épp, hogy élek!
 - Ne, ez nem hülyeség. Ez így van.
 - Mért, én nyomorék vagyok? És a lelkem? És mi van, ha azt mondom, nem mindenkinek van lelke?
 - Hogyhogy?
 - Mert a lélek, az nem azonos a pszichével. Szerintem a lélek valahol itt van - bök hüvelykujjával mellkasának közepére -, a gátorban.
 - Hol?
 - A gátorban. Orvosi műszóval a mediastinumban. Van hátsó és elülső mediastinum. A lélek valahol ott van középtűt. Érted? Mert nem a szív fáj. Egy frászt. A lélek csavarodik meg.
 - Akkor mi a lélek szerinted?
 - Az Isten. Az Isten jelenléte. És ezt nagyon keveseknél vettem észre. Hogy ott lakozik bennük az Isten. Te például ilyen vagy. De a Mama... hát ott már meggondolnám...
 - Hilda néni nagyon vallásos...
 - Semmit sem jelent. Attól, hogy valakit megkeresztelnek, meg templomba jár, még nem keresztény. Ahhoz több kell. Simone Weil zsidó volt. Láttál nála nagyobb keresztényt?
 - ... csak Krisztust.
 - Na látod. Úgyhogy hagyjuk csak a Mamát. Kreuz keresztet vet. Mormol magában. Megérinti a sírkövet.
 - Segíts papa! Segíts. Taníts meg élni... Te Gyuri, mért ugrottál ki a fölszentelés előtt...? - Gyuri lehajtja a fejét. - A cölibátus komoly dolog. Engem jobban érdekelték a lányok. Harminc éve lennék boldogtalan.

15

Kreuz és a Mama otthon. - Na, kisfiam, van már állásod? - Hivatalsegéd lehettem volna.
 - Az nem baj! - Igen, de nem ment. Betöltetett.
 - Mert mamlasz vagy! Mit mondott apád? Nincs lehetetlen, csak tehetetlen.
 - Elmés mondás. Szegény papa.
 Csöngtetnek. Kreuz az ajtóhoz lép. Gyuri hatalmas termete tölti be a teret.
 - Elolvastam Strindberg Haláltáncát. Örület!

- Az biztos - csap a tenyerébe Kreuz.
 - Kézcsókom, Hilda néni! Jobban van már?
 - Jól vagyok, Gyurikám, jól.
 - Mama, mi kimegyünk a konyhába. Tessék pihenni.
 - Megette a fene az egészet. Nem bírom a tétlenséget. Bezzeg te, édes fiam, hevernél napestig.

- Jól van, Mama, most hagyjuk ezt.

Becsukja maga mögött a szobaajtót. Visszalép. Röviden keresgél a koloniál könyvespolcon. Kihúzza egy vaskos könyvet. Lefújja róla a port. Gyurival a konyhában. - Szóval Strindberg. Na, nézzük, mit ír róla a legnagyobb magyar irodalomtörténész, Szerb Antal. Azt mondja, hogy „egyetlen mondanivalója saját egyénisége. Ez az egyéniség azonban nem nyújt kulcsot embervoltunk mélyebb megismeréséhez, mert - kivételes egyéniség. De ez is csak látszat; Kivételes egyéniség, de ugyanolyan, mint a többi kivételes egyéniség: tulajdonképpen a kivételes egyéniségek a legegyszerűbbek. Na, mit szólni ehhez?

- Hát, nem is tudom... - nyögi Gyuri.

- Mert mit mondott Eliot? A nagy művészek nem nagy egyéniségek, hanem médiumok. És ez bizony így van. Tudod, mit tett ez a Strindberg? Lapatkányozta Ibsent. Nem volt normális. De melyik nagy művész normális?

- Mit mondott Ibsen Strindbergéről?

- Hát látod, ezt nem tudom. Mindenesetre Kosztolányi is letámadta Adyt, azt írta Babitsnak, hogy maga a költészet, kedves Mihályom, nem a vérbajos Ady Endrék és az agyalágyult Juhász Gyulák. Jó, mi? Igaz, fiatal volt akkor. Később megbánt mindent. Megbánta Strindberg is. Kimondta, hogy az Isten bocsássa meg azt a sok szörnyűséget, amit az embereknek okozott. Vajon ez a sok állat itt körülöttünk, kimondja-e ugyanezt, ha megőrül? De miért örülnének meg? Eszük ágában sem lesz. Joviális asszonyok és urak lesznek belőlük, akik majd elmesélik az utókornak, hogy mennyi mindent tettek az emberekért, és csak mi ketten tudjuk majd, ha megérjük egyáltalán, hogy minden szavuk, szóviráguk merő és szintiszta hazugság.

Kreuz kapkodja a levegőt. Gyuri jegyzetel.

- Fantasztikus! Erre nem gondoltam. Igazad van. Attila, te egy zseni vagy.

- Még hivatalsegédnek sem vagyok jó.

- Az nem érdekes!

- Akkor mi az érdekes?

- Az, hogy belül, ahogy te mondtad, a gátorban mit érzel.

- Fészkelődést. Rossz katolikus vagyok. Nem szabad anyázni. Még gondolatban sem!

- Én gondolkodtam azon, miért tartasz te ott, ahol tartasz.

- Na?

- A baloldalnak túlságosan katolikus vagy, a katolikusoknak meg túlságosan baloldali.

- De könyörgöm, milyen oldali a katolikus? Az egyetemes milyen oldali? Hát nem a kozmosz maga? Hol van ahhoz képest a jobb, meg bal oldal? Meg Anyaszentegyház? Tudod mit mondott Dosztojevszkij? Én egy vagyok, a többi meg mindenki!

16

Kavarog a hó. Kreuz belép házuk kapuján. A tíz év körüli kislány beszalad az előtérbe az udvar felől.

- Hát te? Honnan bukkantál elő?

- Én...? Hááát?

- Na, már megint valami stikli?

- A Frici... a pincében.

- Frici? Ki az a Frici?

- Macska. Fekete. Vak a fél szemére.

- Ó, Istenem!

- Nincs semmi baja!

- Hát ahhoz képest! Bár tudod, vakok közt félszemű a király.

- Kiscicái vannak. Négy.

- Mutasd.

A kislány lendületes léptekkel halad. Nyomában Kreuz. Leérnek a pincébe. Farácsos fakkok. Kreuz villanyt gyújt. A lomok közt, egy ócska, lószórt okádó matracon nyújtózik a nagytestű, fekete macska. Kölykei szorgalmasan szopnak. - Édeseim! - guggol le Kreuz. - Ők a legrendesebb emberek.

- Emberek?

- Majd megtudod... ha megnősz. Ha lesz egy csöpp szived...

- Mit tudok meg, ha megnövök?

- Mit is..., hogy az emberek állatok, az állatok meg emberek. Érted? Nézd őket. Tudnak ők ártani? Te már tudsz. Hallom, falat firkálsz! Én meg tönkreteszek mindent és mindenkit. Anyámat.

- Hilda nénit?

- Igen. De nézzük a cicákat!

- Hozok húst. Lopok a hűtőből!

- Ne lopj! Majd én adok neked. Gyere. Aztán hozd le a Frici mamának. De mért Frici? Ha egyszer lány?

- Lány? Nem tudtam.

- Jól van, no - mosolyog Kreuz és barackot nyom a gyerek fejére.

A kislány Kreuz mögött. A konyhában várakozik. Kreuz matat a hűtőben. - Van itt egy kis parizer. Vidd le, jó? És kézcsokom anyukádnak.

A kislány kimegy. A Mama nyit a konyhába. - Eridj havat hányni!

- Rögtön, Mama, rögtön.

- Nem viccelek! Tessék végre csinálni valamit!

- Levele jött, Mama.

A Mama szemüveget húz elő a házikabát a rojtos szélű zsebéből. Föltépi a borítékot, Gyorsan fut át a sorokon. Lecsapja az asztalra.

- Az anyjuk kínját!

- Ki írt?

- A minisztérium. Hogy nagyon sajnálják, de csak akkor kapnék kárpótlást, ha a személyi szabadságomban korlátoztak volna. Hát mit csináltak hat évig? A kényszermunkán? Mindszentyért... és hol az egyház?

- Szóval csak az kaphat, aki börtönben volt. Rohadjanak le.

- Az Isten bocsássa meg nekik! - A Mama az öklét rázza, kislányt a konyhából. Kreuz fölbontja a neki szóló levelet. - Ekkor és ekkor jelenjen meg... itt és itt... a mellékelt általános képességeket vizsgáló ívet töltsd ki írógéppel vagy nyomtatott nagybetűkkel... satöbbi. Köszönettel a Fővárosi Munkaügyi Központ Pszichológiai Intézete.

17

Este. A buszon, hazafelé. Kreuz és Gyuri úgy festenek, mint a hajléktalanok.

- Na, most mit mondok a Mamának? Még havat sem lehet hányni... Olvadni fog! Hát ez óriási, nem? - Gyuri nevetgél és legyint.

- Vallj be, jó, hogy megúsztuk a lapátolást!

- Naná! Már csak az hiányzott volna... - nevet Kreuz.

Lehelet fodrozódik a szájából, Gyuriról mégis ömlik a víz. Leveti félkabátját, lába közé szorítja. Fekete garbópulóverét áthúzza a fején. Rövid ujjú trikója alól kidagad hatalmas bicepsz. A kabátot egyik vállára veti, a pulóvert begyűri a szatyrába.

- Te Gyuri, gyerekkorom óta rettegek a haláltól. A halottaktól. Pontosabban rettegetem. Képzeld, minden halottam megjelent a szobámban, sétáltak föl és alá, beszéltek hozzám, megérintettek jeges ujjakkal. Apám halála óta nem járnak vissza hozzám. Pedig ő is megizzasztott rendszeren. Legalább fél évig. De tíz éve elmúlt a

rettegés. Na, mit szólsz ehhez? A hit elhatalmasodásán? Vagy a hatalmas fájdalom okozta stressz? Mi szoktatott le erről a rettenetes félelemről?

Gyuri kibámul az ablakon. Hosszú ideig nem szól semmit. Aztán végignézi a barátján. Már Kreuz is másfele bámul, lesi a nőket, a hosszú télikabátok alól kivillanó bokákat. - Hű, ez nehéz kérdés - böki ki Gyuri. - Öregszel te is. Komolyabb vagy. Bár kinézel vagy húsznak. De belül... érted. Tudom, hogy nem fogsz megkomolyodni soha. Ne is tedd! Igen. A hit is. Isten akarta így. Talán azt is, hogy az a nagy sokk érjen. Nem mindenki örül meg, ha meghal az apja. Én se, például. Szegény öreg.

A busz forgójában öt fiú. Bördzseki, ezüstös szegekkel kiverve. Hajuk copfban. Jól megtermettek. Röhögcsélnek. Előkerül egy üveg is, mindannyian meghúzzák.

- Né már a badis csávót! - üvölti a legmagasabb. - Nagy kajakod van öcsém. Basztatok már ilyet? - A többiek fuldokolva röhögnek. Lassít a busz, megállóhoz érkezik. Gyuri váratlanul odaugrik a társasághoz, megöleli a legelést és jobbról-balról megcsókolja. Láthatóan belevörösödnek. Mindenfelé lesnek, csak Gyurira nem téved a tekintetük. Nyílik az ajtó. Libasorban leszállnak. Vissza se néznek.

Kreuz nem tud megszólalni. Gyuri, mintha semmit sem történt volna, folytatja. - Na most nem félsz a halottaktól, de félsz mástól. Te mondtad, hogy szorongsz. Xanax-szal tömöd magad.

- Ellazít.
- Egy frászt. Placebóhatás.
- Gondolod? Akkor mit tegyek?
- Gyere velem a reggeli misére. Minden nap.
- Tudod ki kel föl dél előtt? Akinek...
- Jegyeket, bérleteket kérem fölmutatni - vág közójük egy kérlelhetetlen hang. Kreuz összerázkódik. Gyuri összegyűrt jegyét kisimítja és átnyújtja a vele körülbelül egy súlycsoportban lévő ellenőrnek. Kreuz széttárja a kezét.
- Bérlete sincs?
- Miből? Munkanélküli vagyok, anyám beteg...
- Leszáll velem. Majd a rendőr előtt igazolja magát.

Nyílik az ajtó. - Szia Gyuri, majd hívlak - kiált Kreuz és elrohan.

- Álljon meg! Hé! Maga! Álljon meg! - A nagydarab ellenőr utánaered. Kreuz úgy fut, mint egy olimpiai vágtázó. Meg-megcsúszik, az emberek ijedten félreállnak. Kifulladásig húzódik

be egy kapualjba. Óvatosan kiles. Az ellenőr lemaradt. Kreuz kifújja magát. Hazaindul.

18

Oktogon. Hó buckák. Kreuz a házzszámot keresi. Pszichológiai Intézet. Fölnéz a homlokzatra.

- Neoreneszánsz. Ybl is építhette volna. - Mintha a képzelt kamerának mondaná. Most az sem zavarja, hogy a járókelők látják, ahogy mozog a szája. - Istenem! Nem kellek senkinek. Higgyék el, nem is akartam sohasem, hogy legyek valakié. Adyval ellentétben. Dehogy, nem óhajtom én magam Adyval egy lappon említeni, csak ez jutott az eszembe hirtelen. A Mennyországból lenézve olyan kis semiség lesz ez az egész. A villamosok, ahogyan végigcsörömpölnek a körüton. A rohangáló emberek. Az ajándékvadászok. A Krisztus nélküli karácsonyok. Mert igen: én is ilyen voltam. Vagyok. Mit vegyek a Mamának, amiért nem kapok a fejemre. Hogy van már! Minek kell szórni a pénzt! Micsoda ócskaság! Nem. Ebből elég! Istené leszek. Teljesen. Ha meg kell tagadnom a... - elcsuklik a hangja, lenyomja a kilincset, belép a háromemeletes bérházba. Lihelve ér a másodikra. Hatalmas, dupla ajtó, barnára mázoltva. Előtte kis beugró. A padlón csempemintás, halványzöld linóleum. Kreuznál alacsonyabb, de dupla olyan széles férfi cigarettázik.

- Szintén?
- Ja.
- Korcsmáros - nyújtja kezét Kreuz felé.
- Kreuz.
- Rágyújtasz?
- Köszönöm.

Ar férfi mezítlábas cigarettát húz elő a nadrágzsebéből. Kreuz kiegyengeti a szálát, megnyalja a végét. - Tüzem van. Köszí.

Csöndben pőfékelnek. Nyílik az ajtó. Magas férfi köszönti őket. Szemüvege hajára tolva.

- Dr. Perneckzi Károly. Most bemegyünk a terembe, s önök a kamerának elmondják, hogyan lettek munkanélküliek és mit csinálnak most. Utána föl fogok tenni pár kérdést. Rendben?

Amazok bólintanak, elnyomják a félig szívott cigarettát. Dr. Perneckzi belenéz a kamerába, rögzíti. Kreuz és Korcsmáros egymás mellett ülnek. - Kezdje ön - mutat Korcsmárosra a pszichológus.

- Korcsmáros Ferenc vagyok, karácsonykor töltöm a harminchármat. Víz-gáz-központifűtés

szerelő voltam egy káefténél. A céget fölszámolták, engem meg kirúgtak. Fél évig voltam munka nélkül. Szerencsére sikerült elvégeznem egy tanfolyamot, és most egy őrző-védő káefténél vagyok sofőr.

- Ennyi?

- Ennyi.

- Kérdeznék valamit öntől. Megviselte, hogy munkanélküli lett?

- Igen. Nagyon. Az a fél év borzasztó volt. Nem találtam a helyemet. Meg a két gyerek.

- Most boldog? - Néz ki a doktor a kamera mögül.

- Igen. Most minden rendben van. Jó a fizetésem is.

- Ha nem vagyok indiszkrét, mennyit tud hazavinni?

- Hát... nettó olyan huszonkettőt. Mikor, hogy.

- Köszönöm, ennyi!

A férfi arcáról csorog a víz. Köszön, kilép az ajtón.

- Kreuz Attila vagyok. Harminchét múltam. Egy lapkiadótól kerültem utcára. Voltam anyagbeszerző, utána raktáros. Jelenleg munkanélküli vagyok. Elvégeztem a menedzserképző tanfolyamot. Holnap dől el a Munkaügyi Központban, hogy kapok-e állást ebben a minőségemben.

- Megviseli mindez?

- A munkanélküliség? Egyáltalán nem. Végre! Hál Istennek, vége a korai kelésnek, nem vagyok többé senkinek a kapcarongya. Tizenkilenc éve várom ezt az állapotot.

- No, várjunk csak. Jól értem, amit mond? Ön örül?

- Nem. Nem örülök. Minek is örülnék. De nagy kő esett le a szívemről, annyi bizonyos.

- Értem. Micsoda ön tulajdonképpen?

- Gondolkodó vagyok.

- Ugyan már! Minden ember gondolkodik...

- ... mégsem mindegyikük gondolkodó. Heidegger. Bevezetés a metafizikába.

- Miért nem végez egyetemem?

- Mert felvételizni kell. Azt hittem, a rendszerváltozás visszahozza a régi, szép időket, amikor az ember fogta magát és csak úgy beiratkozott az egyetemre. Igaz, volt tandíj. Ma is van. Viszont fölvételizni kell.

- Az nem lehet akadály önnek!

- De az. Nem értek a tesztekhez. Nem tudok semmit és senkit analizálni, csak a saját számíza szerint. Sokszor felvételiztem. Mindig kirúgtak. Mert önálló véleményem volt.

- És mi lesz egy, két, három év múlva? Mit gondol?

- Istenre bízom.

- Vallásos?

- Igen. Római katolikus vagyok a keresztségben. De nem járok templomba. Közvetlenül az Istennek gyónok.

- Köszönöm, ennyi - áll föl a doktor, szemüvegét a fejére tolja. - Furákat mondott, az igaz. Majd a kollégákkal kiértékeljük. Levélben fogunk jelentkezni. Addig is, a viszontlátásra. - Kezét nyújtja, de félrenéz. Kreuz kilép az ajtón. A másik férfi várja.

- Bedobunk egy sört?

- Nem, köszö, kocsival vagyok.

- Kocsival? Átvinnél Budára?

- Angyalföldre megyek.

- Akkor helló. És sok szerencsét.

- Rám fér.

Kreuz hosszan néz a távolodó férfi után. Miért hazudtam kétszer is? Miért? Bocsáss meg Istenem...

19

A Mama a fotelban bóbiskol. Kreuz óvatosan megérinti a vállát.

- Csókolom.

- Hol csavartogtál?

- Nem érdekes.

- Munkád van-e már?

- Holnap eldől.

- Holnap. Mindig csak holnap. Véniségemre menjek megint tanítani? Hogy eltartsam a kisfi-mat? Milyen ember vagy te? Ember vagy te egyáltalán?

- Hanem ez a Gyuri, nem megy ki a fejemből. Megmutatta.

- Mit mutatott meg? Hogy erősebb mint a többi?

- Azok öten voltak. Megették volna. Nem, Mama. A szeretet győzte le őket. A szeretet mindent legyőz.

- Csak te nem tudsz győzni, kisfiam.

- Mert rossz keresztény vagyok. Nem belülről jön az egész. Gyuriból árad. Csak úgy söpör. Érdek nélkül. Meggondolások, vacillálások nélkül. - A Mama fáradtan legyint. Kreuz megcsokolja a homlokát.

20

Rózsaszín alumínium alátét. Üveg kávéspohár. Kreuz és Gyuri komótosan emelgetik a po-

harakat. Kreuz egyik cigarettáról a másikra gyűjt. Gyuri váratlanul megkérdezi: - Te Attila, na, ezt magyarázd meg! Krisztusnak volt-e szabad akarata?

- Gyuri, ezt neked kell tudnod. Te végeztél teológiát! Ott nem tanították? Vagy föl sem merült? Egyébként ilyen nehéz kérdést még soha senki nem tett föl nekem. Nem is tudom... gondolkodnom kéne. Eveken át. Halálig. Vagy majd odaát megtudjuk, és kész. Megkérdezzük tőle magától. Biztosan válaszolni fog!

- Ne beszélj mellé. Te mindent tudsz. Tudnod kell ezt is. Volt szabad akarata, vagy nem?

- Tudod, sokat gondolkodtam az utóbbi időben. Módosultak az álláspontjaim. Mert igenis van szabad akarat. Amíg meg predestináció, az nem az Isten műve. Hanem a hetediziglen. Meg a fajta. Sváb, zsidó, cigány, mongol, vagy mit tudom én. Aztán egy csöppet a neveltetés. No, meg a gének. A hetediziglenben ott vannak a gének. Kikerülhetetlenek! Ezek határozzák meg, hogyan viselkedünk. És hiába akarjuk másként, nem megy. Csiszolni, finomítani lehet. De megváltozni? Soha. Jézus maga volt a szabad akarat. Őt ugyanis nem kötötte semmiféle hetediziglen. Szeplőtelenül fogantatott. Nem volt fajtája. Az Atya csak éppen a kiválasztott néphez küldte, hogy megváltsa a világot. A neveltetése. Erről alig tudunk valamit. És ez tényleg a legkevesebb. De hiába minden, ha egyszer egy előre megírt darabban végig kell játszani a főszerepet. Krisztus sem tehetett egyebet. Pedig szeretett volna menekülni. „Atyám, ha lehetséges, kerüljön el ez a kehely, de ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogyan te.” A keserű pohár. Legyen meg a te akaratod, mondjuk az imában! És a legvégén: Éli, éli, lamma sabaktani! Mint embernek volt szabad akarata, mint az Isten fiának, nem. - Gyuri föl sem emeli ceruzáját a jegyzetömbjéből. Közben nagyokat bólogat.

21

Az év utolsó bejelentkezése a Munkaügyi Központban. Kreuz dühösen szorongatja markában a műanyag lapocskát. Állóhely is alig akad. Bakancsokon sóvirágok. - Csukják már be az ajtót, mert lefagy a vesém! - kiáltja erélyesen a máskor oly mosolygós, gömbölyded asszony. Odakint már vaksötét. Kreuz bejut. A hetes asztalhoz ül. Kontyos, idősebb nő.

- Kreuz Attila anyagbeszerző.
- Újságírónak lettem regisztrálva.

- Sajnálom. Itt az áll, hogy anyagbeszerző. - Kifordítja a számítógép monitorját. Kreuz bólint.

- Látja.

- Igen ám, de az ötös asztalnál ült egy hölgy, ő mondta, hogy regisztrál, mint újságíró!

- Itt nem szerepel. Különben is, őt áthelyezték. Vidékre.

- Pedig hoztam neki egy könyvet. Pardi Annát...

- Én nem vitatkozom magával. Van itt egy targoncás állás. Holnap kimegy, bejelentkezik.

- És ha nem?

- Akkor közmunkát tudunk ajánlani. De el kell vállalnia az állást. Azt mondja a törvény, hogy a munkavállaló köteles elfogadni az egy kategóriával lejjebb eső munkát is. Nos, ez az. Egygyel lejjebb van.

Kreuz föláll a székből és kitámolyog.

- De fiatalember! Hová megy! Meg kell beszéljünk a részleteket. Várjon kérem! A cím! Itt van a cím!

Kreuz ezt már nem hallja. A műanyag lapocskát a pultra hajítja. Kitámolyog az utcára. A fagyott havon csúszkáló anyókák.

- Tehát aki eddig főszerepet játszott, annak mostantól epizód jut. Epizód. Értik! - Az emberek félrehúzódnak. Kreuz átvág a sötét utcákon. Befordul a sarkon. Benyit házuk kapuján. Leballag a pincébe. Frici, a macska békésen alszik, hasánál melegszenek a kölykök. Leguggol - aki regényt írt, írhat novellát. - A macska fölkapja fejét, nagyot ásít. Kreuz fölrohan a pincéből. A kisfiú szalad lefelé a lépcsőn. - Aki eposzt, az csak epigrammát írhat! - Kreuz megragadja a kisfiú vállát. - Tessék elengedni! Ez fáj! - Kreuz ujjai lassan leválnak a gyöngye vállakról. A kisfiú anyja is odaér.

- Maga egy állat! Mit csinál a gyerekemmel? Normális ember az ilyen?

- És mit tegyen a gondolkodó? Aki gyerek? Mi? Mit tegyen? Kösse föl magát? Vagy mit? Há...? - Kreuz beüvölt az udvarra. A nő hisztérikusan sír, szorítja, magához préseli a kisfiút. - Igen! Kösse föl magát! Az lenne a legjobb - szipogja. - Maga biztosan nem normális! Mi maga? Pedofil?

Kreuz fülét véresre horzsolja a sértés. Kettesével veszi a lépcsőket és üvöltözik tovább. - Aki gyerek maradt, az mit tegyen? A gondolkodó?

Fények gyúlnak egy-két udvari lakásban. Ajtók is nyílnak.

Kreuz hangját lassan elnyeli a kéménysötét lépcsőház.